

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

מאמר  
כי מראש צורים אראנו – ה'תשל"ד

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



בלתי מוגה

יוצא-לאור לחג הגאולה י"ב-י"ג תמוז, ה'תשפ"א



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

## פתח דבר

לקראת חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה כי מראש צורים גו', שנאמר בהתוועדות ש"פ בלק, ט"ז תמוז ה'תשל"ד — הנחה בלתי מוגה.

\*

בימים אלו נתגלו בהשגחה פרטית מופלאה (והגיעו לספריית אגודת חסידי חב"ד\*) שני מכתבים מכ"ק אדמו"ר: מכתב א' — כולו בכתי"ק — מיום יט' תמוז תש"א, ומכתב ב' — מיום ח' תמוז תש"ב, שתוכנם קשור עם התקופה שבה יצאו כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע מעמק הבכא האירופאי ובאו צלחה לארצות הברית (שמלאו לה שמונים שנה), ונדפסים בזה לראשונה. לחיבותא דמילתא — באה גם פאקסימיליא ממכתבים הנ"ל.

\*

ויה"ר שזוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

## ועד הנחות בלה"ק

ימי הגאולה, תמוז ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פלאות אראנו),  
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,  
ברוקלין, נ"י.

- (א) בהשתדלות הרה"ת ר' אברהם ישעי' הכהן שיחי' ברוקביץ.  
(ב) בהשתדלות הרה"ת ר' יעקב יוסף שיחי' ראסקין — שליח כ"ק אדמו"ר בדושצאמייא.  
(ג) בתוספת הערות המו"ל להבהרת תוכן הדברים.

©

Published and Copyright 2021 by  
**LAHAK HANOCHOS INC.**

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס  
The PrintHouse  
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237  
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס  
על ידי חיים שאול בן חנה  
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"  
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

## תוכן המאמר

מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו – סיפור שבח מעלת המדות (ז"א) כפי שהם בשרשם בחכמה (צורים, אבות) ובינה (גבעות, אמהות). והחילוק ביניהם – שהתכללות המדות בחכמה היא באופן שלא נצטיירו עדיין בצירור מדות, בדוגמת התכללות האברים בטיפת האב; ואח"כ באים בבניה, כמו עובר במעי אמו, שאז ישנו כבר ענין המדות בגילוי קצת, אלא שאינם מורגשים למציאות בפ"ע. ובהתאם לכך הוא גם החילוק בהמשכת ופעולת החו"ב לאחרי לידת והתגלות המדות בלב.

וענינו בעבודה: ענין הצור (מראש צורים) – כמשל צור החלמיש שיסוד האש שבו הוא בכח ובהעלם – כח המס"נ שמבחי' החכמה שישנו בכל אחד מישראל; וצריך להמשיכו גם בבניה, ועד שיחדור בכל הכחות. וענין זה נמשך אח"כ גם בעולם, כדאיתא במדרש משל למלך שהי' מבקש לבנות מדינה כו' והיו המים עולים כו' ומצא שם צור גדול, שזהו ענינם של האבות שעליהם מכונן הקב"ה את עולמו, שמצד עצמו הוא בחי' חיצונית הרצון בלבד – שע"י האבות ובניהם אחריהם יומשך בו בחי' עצמות א"ס, להיות דירה לו ית' בתחתונים.



## בס"ד. ש"פ בלק, ט"ז תמוז, ה'תשל"ד

(הנחה בלתי מוגה)

**כי** מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו<sup>1</sup>. ופירש רש"י, אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו ע"י אבות ואמהות, והיינו, שפסוק זה שנקבע בתורה שהיא נצחית<sup>2</sup>, נאמר על כל אחד מישראל בכל הזמנים, שבאיזה מצב שימצא, הנה להיותו בן אברהם יצחק ויעקב ובת שרה רבקה רחל ולאה, אזי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, שכשמסתכלים בו רואים שיסודתו ושרשו ומקורו הם הצורים וגבעות, שהם האבות והאמהות<sup>3</sup>.

**ועוד** פי' בזה, כדאיתא בזהר<sup>4</sup>, ציורא ודיוקנא דאבוי אתרשים בי' ממש, ומבואר בארוכה בביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי<sup>5</sup> והצמח צדק<sup>6</sup>, שקאי על ישראל דלעילא נוקשור גם עם הפירוש הפשוט שקאי על בני"מ למטה, והא בהא תליא, כי כל הענינים למטה נשתלשלו מהן<sup>7</sup>, מהענינים כפי שהם למעלה, דהיינו בחי' ז"א דאצילות, וגם עז"נ כי מראש צורים אראנו, דהיינו סיפור שבח מעלת הז"א (שאין להסתכל עליו כפי שהוא במקומו, אלא) איך ששרשו גבוה מאד, בבחי' המוחין, שזהו מראש צורים (אבות), בבחי' אור אבא דאצילות, ומגבעות (אמהות) היינו בחי' בינה שמקבלת מחכמה. ועז"נ<sup>8</sup> ששם עלו שבטים שבטי י"ה, שהשבטים מצד עצמם הם בחי' ז"א, ועלו השבטים היינו כפי שהם בשרשם בבחי' או"א, שאז נקראים שבטי י"ה, שי"ה הו"ע המוחין חו"ב.

**ומזה** מוכן שענין זה ישנו גם בנפש האדם, שהיא חלק אלקה ממעל ממש<sup>9</sup> [הן בקומה שלימה של בני"י, שיש בה ראשי אלפי ישראל וגם כל שאר הבחי' דשבטיכם זקניכם גו' עד חוטב עציך ושואב מימין<sup>10</sup>,

(7) שם רפ"ג.

(8) תהלים קכב, ד. וראה לקו"ת פקודי ז,

ג. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קעה, ג ואילך.

(9) תניא רפ"ב.

(10) ר"פ נצבים.

(1) פרשתנו כג, ט.

(2) תניא רפי"ז. ובכ"מ.

(3) ראה שמו"ר פט"ו, ז.

(4) עה"פ (ח"ג רג, ב).

(5) ריב, ג ואילך.

(6) ח"ב ע' תתקצג ואילך (נדפס גם

באוה"ת פרשתנו ח"ג ע' תתקד ואילך).

והן בכל אחד מישראל שכלולים בו כל עשר הבחי' הנ"ל, וכן בעבודת האדם לקונו, שזהו כל ענינו, כמארז"ל<sup>11</sup> אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני. וכיון שמבנ"י נמשך גם בעולם, שהרי בבריאת העולם נאמר בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית<sup>12</sup>, צריך להיות ענין זה גם בעולם, כדלקמן.

(ב) **והענין** בזה, דהנה, מבואר בתניא<sup>7</sup> שחב"ד נקראו אמות (שלש אמות) ומקור למדות, כי המדות הן תולדות חב"ד. אך ישנו ענין המדות (ז"א) באופן היותר נעלה, שזהו כפי שהם בחו"ב, ועז"נ כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, היינו, כפי שהמדות הם בבחי' חכמה ובינה, שזהו מראש צורים (אבות, חכמה) אראנו ומגבעות (אמהות, בינה) אשורנו, שראי' היא מרחוק<sup>13</sup>, שנאמר<sup>14</sup> וירא את המקום מרחוק, שזהו כפי שהמדות כלולים בחכמה, שעם היות ששם הוא ראשית התהוות המדות, מ"מ, עדיין אין שם ציור המדות, כי ענין הציור הוא בבינה, דבינה ציירא ציורים<sup>15</sup>, אבל בחכמה לא נצטיירו עדיין בציור מדות. דהנה, החילוק בין התכללות המדות בחכמה להתכללות המדות בבינה, הוא כמו החילוק בין אב ואם בענין ההולדה (שהרי חכמה ובינה הם כמו אב ואם שמהם נולדים המדות<sup>16</sup>), שבטיפת האב לא ניכר פרטי התחלקות האברים כו', שזה נעשה ע"י שהייתה תשעה חדשים בבטן האם וכו', שאז נעשה הציור וההתחלקות של כל פרטי האברים וכו', אבל בטיפת האב, אע"פ שיש בה כל פרטי הולד, הרי הם בהתכללות בהעלם ואינם ניכרים כלל. ובאופן כזה היא התכללות המדות בחכמה, שאינם בציור מדות כלל. ואח"כ באים המדות להיות בבחי' עיבור בבטן דאמא, באופן דתלת גו תלת כו'<sup>17</sup>, שאע"פ שזהו כמו העובר שנמצא במעי אמו ועדיין לא יצא לאויר העולם, מ"מ, ישנו כבר ענין המדות בגילוי קצת (ועד שאושיט פסיעה לבר', שהו"ע המלכות), אלא שהמדות אינם מורגשים למציאות בפ"ע, כפי שהם לאחרי שבאים בהתגלות הלב, אלא הם בהעלם ובהתכללות בענין השכל.

11) משנה וברייתא סוף קידושין (ע"פ

הגירסא בש"ס כת"י (אוסף כתבי היד של

תלמוד הבבלי — ירושלים תשכ"ד). וכ"ה

במלאכת שלמה למשניות קידושין שם. ועוד).

12) פרש"י ר"פ בראשית. ובכ"מ.

13) איכ"ר פ"ה, א (לדעת ר' יודן). וראה

אוה"ת שם ע' תתקיד. לקו"ש ח"ד ע' 1067

ואילך.

14) וירא כב, ד.

15) ראה זח"א ב, א. סה"מ עת"ר ע' לו

[נא].

16) תניא שם.

17) ראה זח"ב נ, סע"א.

**ונוסף** לזה, יש חילוק גם לאחרי שכבר נולדו ונתגלו המדות<sup>18</sup>, שגם אז יש בהם פעולת החכמה והבינה, וכמו בעובר, שגם לאחרי שנולד ה"ה קשור עם האב ואם<sup>19</sup>, וכמו"כ גם לאחרי התגלות המדות בלב ה"ה קשורים בחו"ב, שזהו"ע המשכת החו"ב במדות. ובזה יש חילוק בין פעולת החכמה במדות לפעולת הבינה במדות. דהנה, חכמה ענינה ביטול<sup>20</sup>, ולכן בהמשכתה במדות הנה אין בהמדות מציאות פרטים וכו', אלא הם במציאות כללי, והמציאות עצמה היא בביטול. משא"כ מצד בינה, הנה אף שמוח שליט וגובר על הלב<sup>21</sup>, מ"מ, המדות הם מציאות לעצמם, ויש בהם בחי' התחלקות, אלא שישנה גם פעולת השכל, שלהיותו בתקיפות יותר מהמדות, ה"ה פועל על המדות.

ג) **ויש** להוסיף ולבאר הדיוק דמראש צורים, צור דייקא. דהנה, מבואר בלקו"ת<sup>22</sup> במ"ש במשה רבינו ושמתוך בנקרת הצור<sup>23</sup>, שענין הצור הוא, כמו למשל<sup>24</sup> צור החלמיש שמכין בו להוציא האש, שיסוד האש שבו הוא בכח ובהעלם ולא בפועל, ואינו דומה לשלהבת הקשורה בגחלת, שהיא מציאות אש בכל הפרטים, משא"כ בצור, אין האש במציאות כלל. וכדמוכח בפשטות מזה שגם כאשר הצור יהי' נשרה במים משך זמן, לא יוחלש כלל הכח והיכולת שבו להוציא ניצוץ אש, משא"כ בגחלת, הנה מיד ששימו אותה במים תכבה האש, והיינו לפי שהאש שבגחלת היא מציאות אש בכל הפרטים, משא"כ בצור יש רק כח ויכולת על אש. וזהו גם הטעם שכדי להוציא ניצוץ אש מהצור, יש צורך בהשתדלות והכאה בחוזק דוקא, משא"כ בשלהבת הקשורה בגחלת הנה אפילו רוח מצוי' דלית בה מששא יגדיל השלהבת, אם רק תהי' הגחלת כדבעי. וענינו בנמשל הוא בחי' החכמה כפי שהיא רק באופן של כח ויכולת על שכל, אבל עדיין אין כאן מציאות של שכל, כיון שזוהי בחי' שמובדלת עדיין מענין השכל כו', ובכדי שיומשך משם ענין של שכל יש צורך בהשתדלות ויגיעה דוקא, כיון שזוהי בחי' שלמעלה מכחות הנפש כפי שהם בהתגלות, אלא כפי שנמצאים בעצם הנפש, ששם אינם בבחי' מציאות כו'. וענינו בעבודה הוא הכח על מס"נ שמצד בחי' החכמה שישנו בכל אחד מישראל תמיד, בכל זמן ובכל מקום, ואינו משתנה כו',

18) ראה גם אוה"ת שם ס"ע תקו ואילך.  
 19) תניא פ"ב. וראה אג"ק ח"ב ע' ש.  
 20) תניא פל"ה בהגהה. ובכ"מ.  
 21) ראה זח"ג רכד, סע"א. תניא פי"ב (יז,  
 22) אחרי כו', ג — הובא באוה"ת שם.  
 23) תשא לג, כב.  
 24) ראה גם סה"מ תר"ן ע' שס. המשך  
 תרס"ו ע' פ [קן]. סה"מ תש"ג ע' 166.  
 (א). פי"ז (כג, א). פנ"א (עא, סע"ב).

שמצד זה, הנה גם קטן שבקטנים, אף שאין לו השגה באלקות כו', ה"ה מוסר נפשו בפועל על קידוש השם כו'<sup>25</sup>. וממשיך בכתוב ומגבעות אשורנו, שענין המס"נ דחכמה (ראש צורים) צריך להיות נמשך בבינה כו', באופן של נקודה בהיכלא<sup>26</sup>, ועד שחודר (נעמט דורך) בכל הכחות כו'.

ד) **וענין** זה נמשך אח"כ גם בעולם. דהנה, איתא במדרש<sup>27</sup> מראש צורים אראנו אלו האבות, מוצאים אנו מתחלה הי' המקום מבקש לכונן את העולם, ולא הי' מוצא, עד שעמדו האבות, משל למלך שהי' מבקש לבנות מדינה כו' בא ליתן היסוד והיו המים עולים מן התהום ולא היו מניחים כו', ומצא שם צור גדול, אמר, כאן אני קובע את המדינה על הצורים הללו, כך מתחלה הי' העולם מים במים, והי' האלקים מבקש לכונן עולמו, ולא היו הרשעים מניחים כו', כיון שבאו האבות וזכו, אמר הקב"ה על אלו אני מכונן העולם. ובהקדים משנ"ת במאמר הקודם<sup>28</sup>, שגם לאחרי השלימות דעולם על מילואו נברא<sup>29</sup>, קודם חטא עה"ד, יש צורך בשלימות נעלית יותר שנעשית ע"י עבודת האדם. וזהו גם מה שנוסף לכך שישנה מציאות העולם כפי שהוא מצד עצמו, ישנו גם הענין שהאלקים מבקש לכונן את העולם, שזה נעשה דוקא ע"י האבות. והענין בזה, כמבאר בהמשך תרס"ו<sup>30</sup> שבחי' הרצון שבבריאת והתהוות העולמות הוא בחי' חיצונית הרצון, שזהו מ"ש<sup>31</sup> ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, בחי' ההתפשטות שחוץ לעצמותו כביכול, והיינו בחי' החיצונית דמלכות דא"ס כו'. אבל בחי' הפנימיות והעצמיות דמלכות דא"ס, זהו שרש נש"י, שהם עיקר הכוונה בבריאת והתהוות העולמות שהיא בשביל ישראל (כנ"ל ס"א), להיותם מושרשים בבחי' העצמות, ועל ידם נשלמת הכוונה שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים<sup>32</sup>. וזהו שהעולם צריך יסוד שעליו יתכונן, כי העולם מצד עצמו אינו בערך כלל שיהי' בו הרצון כו', כי אם מצד הכוונה הפנימית שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, שזהו יסוד וקיום העולם. וזהו כי

(30) סד"ה כי מראש צורים (ס"ע רחצ [ע]

שצון ואילך).

(31) ישע"י מג, ז.

(32) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.

ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.

(25) תניא פ"ח.

(26) ראה זח"א ו, א. תקו"ז ת"ה (יט, א).

תניא אגה"ק ס"ח (קז, א). לקו"ת ר"פ ראה.

(27) שבהערה 3.

(28) ד"ה השם נפשנו די"ב תמוז פ"ג

(לעיל ס"ע ריח ואילך).

(29) ראה ב"ר פ"ב, ו. פ"ג, ג. פ"ד, ז.

מראש צורים אראנו אלו האבות, שהם הצורים שעליהם מכונן הקב"ה את העולם, כי על האבות נאמר<sup>31</sup> כל הנקרא בשמי, כפי' התרגום, כל דא בגין אבהתכון צדיקא דאתקרי שמי עליהון, שמושרשין בשמי המיוחד, והמשיכו בחי' העצמות, וכן בניהם אחריהם ממשיכים בחי' עצמות א"ס ע"י תומ"צ כו'. וזהו גם מה שהי' האלקים מבקש לכונן את העולם, האלקים דייקא (וע"ד בראשית ברא אלקים<sup>33</sup>), כי, אלקים הוא בחי' העולם העצמי דא"ס, ששם שרש נש"י, והם ממשיכים בחי' העצמי למטה עד לעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו. ומבחי' זו נמשכים גם כל הברכות למטה, כמ"ש<sup>34</sup> ויתן לך האלקים, האלקים דייקא<sup>35</sup>, ובאופן דיתן ויחזור ויתן<sup>36</sup>, הן בנוגע להשפעת ענינים רוחניים, כדאיתא במדרש<sup>37</sup> מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ זו משנה כו', והן בנוגע להשפעת ענינים גשמיים, מטל השמים ומשמני הארץ כפשוטם. ועד שפועלים את שלימות העולם כפי שיהי' בביאת משיח, ע"י מעשינו ועבודתינו כו', כמארז"ל<sup>38</sup> אילו היו ישראל משמרין שבת אחת כתיקונה מיד הי' בן דוד בא, וכדאיתא בגמרא סנהדרין<sup>39</sup> ששאלו אצל מלך המשיח לאימת אתי מר, וענה, היום אם בקולו תשמעון<sup>40</sup>, שאז אתי מר, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.



(37) ב"ר שם.

(38) ירושלמי תענית פ"א סה"א.

(39) צח, א. וראה ספר השיחות תר"ץ ע' 111 ואילך.

(40) תהלים צה, ז.

(33) בראשית א, א.

(34) תולדות כז, כת.

(35) ראה רד"ה וסד"ה ויתן לך האלקים תרס"ו (המשך תרס"ו ע' פה"צג [קייג"כד]).

(36) ב"ר פס"ו, ג. הובא בפרש"י עה"פ.

וראה לקר"ש ח"י ע' 82 ואילך.



## הוספה



ב"ה. יט' תמוז, תשי"א.

ברוקלין

כבוד הרה"ג והרה"ח ווי"ח אי"א וכו'

הרש"ל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משבוע העבר

אנחנו עזבנו את פאָרזי עוד לפני חג השבועות ש"ת, היינו שנה העברה.



מצילום האגרת (בכתי"ק).

הרש"ל: ה"ר שמעון ארי' ליב גרינבערג (נולד בוואַרשא בערך בשנת תרנ"ג. למד בשיבת תורת בליובאוויטש ובשצערדין. בעל מגן ידוע. בשנת תרצ"ב — נשלח לפאָרזי ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ושימש שם כשד"ר, שו"ב, סופר סת"ם ומשפיע דא"ח. בשנת תרצ"ט — מפני צמצום האפשרויות להרחבת פעילותו שם, ומאידך, הקושי שנקלע אליו בפרנסת ב"ב — נסע לארה"ב (לברדו), בהסכמת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. משך זמן התגורר בשיקאָגָּ (והגלילות), ולאח"כ — בשנת תש"ג — עבר לספרינגפיעלד (מאָסאָטשוסעטס). בשנת תש"ז — התיישב בהאַרטפאָרד (קאָנעקטיקוט), ושימש שם בקודש עד לפטירתו — אדר"ח אד"ש תשי"ט, ומ"כ בסמיכות לאהל הקי). אגרת נוספת אליו — אג"ק ח"ז אגרת בינה. וראה גם שם אגרת ביקב (ריש ע' רנה).

אנחנו עזבנו את פאָרזי עוד לפני חג השבועות ש"ת: ראה גם "שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו" — "היום יום" בתחלתו (ושם: "לפני חג השבועות ה'ת"ש — עוזבים (מפני הכיבוש הנאצי) את פאָרזי ומעתיקים לוישי (שם הגיעו בערב חג השבועות). שוהים שם כמה חדשים, ומשם ממשיכים לניצא. בניצא שוהים משלהי קיץ ה'ת"ש עד תחילת קיץ תש"א. תש"א — בכ"ח סיון באים "איש וביתו" צלחה לעיר ניו יאָרק"). קובץ "כ"ח סיון — יובל שנים" (קה"ת, תנש"א) ע' 12 ואילך. ובכ"מ.

(א) ראה "ליובאוויטש וחיילי" ע' 227. "זכרון לבני ישראל" (דזייקאָבסאָן) ספ"ו (ע' לא). תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' תלח. וש"נ.

(ב) ראה ספר הניגונים ח"א בתחלתו ("ראשית דבר" — ע' ט ואילך, ושם בהערה 1). ח"ב ע' יז (עג). ח"ג ע' סא. ובכ"מ.

(ג) ראה אג"ק שלו ח"ב אגרת תקסו (ע' שצד), ובהנמטן בהערות שם. ח"א אגרת ד"רה (ע' שמב), ובהנמטן בהערות שם. חס"ו אגרת ה'תקכב (ע' קע). ח"ז אגרת ו'שמא (ע' צד). וראה גם ספר "אדמו"רי חב"ד ויהדות צרפת" ע' 241 ואילך. ובכ"מ.

(ד) כפי שמפרט הנמען במכתבו לר"י דזייקאָבסאָן מיום ח' אייר תרח"ץ — נדפס בספר "אדמו"רי חב"ד ויהדות צרפת" שם ע' 243. ובמכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע אליו — ו' ניטן, תרצ"ט: במענה על מכתבו אדות נסיעתו לארה"ב, יזמין לו השי"ת מקום מוכשר לפניו שיסתדר בפרנסה טובה ויוכל לשקוד בתורה ולהתעסק בחיזוק דרכי החסידים והחסידות. (ה) ראה גם אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ז אגרת בינה (ע' רסה).

וכיומים לפני עזבי את העיר ראיתי את ב"א האברך פוטליק שי'. ומסר לי פ"ש גם מב"ב שי'.

איזה שבועות לפני נסיעתנו עתה מצרפת קבלתי פ"ש מפוטליק שי', ממכירי שבא מפאריז וראהו שם, אבל אינו יודע מאומה מהנעשה אתו. ובפרט שראהו עוד קודם הבהלה שהיתה בפאריז, שלקחו הרבה מאחב"י לעבודה ושלחום לערי השדה.

בהיותי — דרך נסיעתי עתה — במאָרסעל ראיתי שם ש"ב הרה"ג רש"ז שניאורסאהן (הוא דר עם ב"ב שי' שם עתה. והאדריסה שלו היא: Mr. Z. Chneerson 33 rue Sylvabelle Marseille) וסיפר לי, אשר ב"ב שי' של כבוי באו בקשר מכתבים עמו — עם הרש"ז שי' —. והרש"ז כבר כתב אליו איזה פעמים, לעוררו על גודל הנחיצות לבוא לעזרתם בשלוח כסף אוכל וכו', ובמשך הזמן להכין ניירות לאפשר ביאתם הנה. איני יודע אם כבוי ענה על מכתבי הרש"ז, ואם עשה איזה דבר בזה או לא.

ב"א האברך פוטליק .. מב"ב: ברשימת הנשלחים מצרפת לאושוויץ (הי"ד), ד' אדר תש"ג, מופיע רישום של ב' אנשים שכתובתם זהה לכתובתו של הנמען בהיותו בפאריז: (1) יעקב פוטליק; (2) חנה גרינבערג (גורעוויטש) — והכוונה, כנראה, אל: (1) האברך יעקב יהושע פוטליק (בן התמים מוה"ר יחזקאל ע"ה, חתן הרה"ח כו' מוה"ר יוסף יוזיק ע"ה גורעוויטש-הורוויץ"); (2) ואמו של הנ"ל — אשת הנמען — מרת חנה גרינבערג (גורעוויטש). — רעפ"ז: ב"א = בן אשתו.

בהיותי — דרך נסיעתי עתה — במאָרסעל: שם קיבלו רבינו והרבנית את אשרות הכניסה לארה"ב — ניסן תש"א (ראה קובץ "כ"ח סיון — יובל שנים" שם ע' 14 ואילך). וראה ספר "הרבי בפאריז" ע' 291 ואילך (פ"ט — "מרסיי"). "אדמו"רי חב"ד ויהדות צרפת" ע' 547 ואילך. ובכ"מ.

רש"ז שניאורסאהן: משנת תרצ"ה — בפאריז, שם הקים את "התאחדות החרדים" וכיהן בראשה משך שנים רבות (עד שעבר להתגורר בארה"ב). בעת המלחמה ולאחרי — עסק במס"נ לטובת פליטי המלחמה בכלל, ולמען הצלת ילדים פליטי המלחמה במיוחד — עבורם פתח מוסדות חינוך ובתי ילדים וכו'. בשנת תש"א — זמן כתיבת אגרת זו — העביר את מרכו פעילותו לעיר מאָרסעל, לשם גם העתיק מקום מגורו.

ב"ב שי' של כבוי .. לאפשר ביאתם הנה: בפועל, על אף כל מאמציו, לא עלה הדבר בידו של הנמען להביאם לארה"ב, ונהרגו עקה"ש — הי"ד. — ומועתק בזה איזה מכתבים של

(א) למד בישיבת תורת בוואַראַש (תרפ"ג-תרפ"ז — ראה תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ריש' ע' תנג. וש"נ).

(ז) מטשערניגאוו. למד בישיבת תורת בליובאוויטש. נפטר בוואַראַש — כ' אייר תרע"ח.

(ח) ראה אודותיו — שיחת ש"פ קרה, ג' תמוז, תש"א (סה"ש תש"א ע' 136 ואילך). וראה גם תולדות חב"ד שם ע' סט. וש"נ.

(ט) כ"ה גם בעדותו של מוה"ר יהודא שמוטקין ל"יד וש"ס, אשר שם אשת התמים מוה"ר יחזקאל ע"ה פוטליק (חתן הרה"ח כו' מוה"ר יוסף יוזיק גורעוויטש): **חנה**.

(י) ראה המצויין אודותה בתולדות חב"ד שם ע' צו (מרשימת תלמידי הישיבה בתורת בוואַראַש — קיץ תרפ"ה), שלאחר פטירת בעלה הנ"ל — "נשאת לאיש, מהתמימים".

שלוח כסף ע"י אַמעריקאַן עקספרעס עתה, כמדומה שאי אפשר הוא. אבל אם איני טועה, היי אפשריות לשלוח עזר לשם ע"י מר עבער פה וש"יב הררש"ז ש"י שם. ועליו להודע אצל מר עבער ש"י אם ישנה לאפשריות זו גם עתה אם לאו, והפרטים בזה.

כתובתו של מר עבער היא:

L. Heber 166 West 27th street New York City

ואסיים בברכה ואיווי כט"ס

**מ. שניאורסאהן**

## ב

ב"ה, ח' תמוז, תש"ב.

כבוד ידידנו הנעלה אי"א חו"ב  
בעל מדות תרומיות, נבון ומשכיל  
וכו' וכו' מהור"א סגל נ"י,  
קאמפ גיבראַלטאר 2,  
קינגסטאָן, דזשאַמייקאַ

שלום וברכה!

נדוע לנו אשר במקום שנמצא יש מחסור בספרים, סידורים וכו', ולכן שלחנו על שמו איזה חבילות ספרים, סידורים, מאמרים וכו"ב, ובדאי ישתדל שיביאו התועלת הנרצה, בהתעוררות של יר"ש וקיום תומ"צ, גם באלו שהיו

---

כ"ק אדמו"ר מהור"א נ"ע אליו בענין זה: א) ט"ז תמוז, תש"ב: במענה על כתבו .. יעזר לו השי"ת .. ולהתבשר בשו"ט מאת בי"ב יחיו ויוכל להביאם אליו; ב) ט"ז מנ"א, תש"ב: במענה על מכתבו .. יהא השי"ת בעזרו .. ויעזר לבי"ב ש"י בכל מקום שהם בכל הדרוש להם ויתבשר מהם ויוכל להביאם אליו צלחה.

אַמעריקאַן עקספרעס: חברה ותיקה בתחום העברת כספים (ודברי דואר).  
מר עבער: יהודה ארי' (ליבוש) הלוי. זמן קצר לפני שהנאצים כבשו את פאריז — עקר משם, והגיע צלחה עם ב"ב לניו-יאָרק.

## ב

מצילום האגרת.

מהור"א [מהור"ר אשך] סגל: הנמען, יצויין, השתייך לקבוצת פליטים יהודיים — נתיני פולין ועוד — ששהו משך זמן ארוך בליסאבון\* (פאָרטוגאַל) ללא שיהיו בידם הניירות המתאימים כדי להפליג לארה"ב, וכשעמדו בסכנת גירוש משם — סייע הדווינט בידם ליצור קשר עם

---

(\* משם גם הפליגו רבינו והרבנית בדרכם לארה"ב — י"ז סיון תש"א, ובאו צלחה "אישי וביתו" לעיר ניו יאָרק — כ"ח סיון תש"א (ראה "שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו" — "היום יום" בתחלתו — שנת תש"א. קובץ "כ"ח סיון — יובל שנים" (קה"ת, תנש"א) ע' 15. רשימת "טז" סיון תש"א. ליסאבון" — "רשימות" חוברת יא. ובכ"מ).

רחוקים מזה ע"ע. ומד' מצעדי גבר כוננו, שנתגלגל למקום שהוא נמצא עתה, ואולי על ידו יאיר אור תורה, תשובה ומע"ט בנפשות אלו, שמכמה סיבות לא זכו לזה עד עתה.

כן שלחנו לו זה איזה ימים מכתב ע"ד למוד משניות בע"פ, ולמותר להאריך בגודל ערך ענין זה, אחרי דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א, כאמור במכ"ה הנ"ל. ובודאי ירכוש חברים לחברה זו מאלה השייכים ללמוד משניות בפ"ע ויודיענו שמותם ויכנסו בהגרלה הבאה.

חברת מחנה ישראל נתיסדה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בראשית שנת תש"א, ומטרתה ופעולותיה מבוארות בכמה מקומות, ואי"ה בקרוב נשלח לו מכ"ה עד"ז ביחוד.

יואיל נא להודיענו מקבלת מכתבנו זה ומקבלת החבילות ומפעולותיה הטובות כנ"ל, ושלום לכל חברתו ובפרט למכירי שי,  
אשמח לשמוע מבריאותו הטוב ומהנעשה את ב"ב שי

בברכת לאלתר לתשובה  
לאלתר לגאולה!

### מנחם שניאורסאהן,

יו"ר ועד הפועל



ממשלת פולין הגולה, ובהסכם בינם לבין ממשלת בריטני' — הפליגו, שבט תש"ב, לדושצ'מייקא (שבאיים הקריביים), ושהו שם במחנה "גיבראלטאר" השני (לצד המחנה הראשון — שיועד עבור תושבי גיבראלטאר, נתיני בריטני', שפגנו לשם) עד שהצליחו לקבל אישורי כניסה לאחת המדינות. — וראה מכתבי כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע שנשלחו אליו בעת שהותו בליסאבון, ולאחמ"כ בהיותו בהאָוואַנאָ (קובא) — אג"ק שלו ח"ה אגרת א'שכא (ע' רכג ואילך — ג' טבת תש"א); ח"ח אגרת ב'ר (ע' סט ואילך — ג' כסלו תש"ד).

ומד' מצעדי גבר כוננו: תהלים לו, כג. וראה "היום יום" י תמוז; ג אלול; יד חשוון. מכתב ע"ד למוד משניות בע"ט: ממחנה ישראל (פסח שני, תש"ב) — נדפס ב"ימי מלך" ח"ב ע' 661; קונטרס "צדיק למלך" ה ע' 39 ואילך. דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א: אחש"פ תש"ב — נעתק במכתב הנ"ל. וראה גם סה"ש תש"ב ע' 116 ואילך. "היום יום" יא טבת.

ויכנסו בהגרלה הבאה: לחלוקת המשניות. חברת מחנה ישראל.. ומטרתה ופעולותיה כו': ראה "סקירה קצרה" (מחורף תש"ג) — "היום יום" בסופו. וראה גם שיחת אחש"פ הנ"ל — סה"ש שם ע' 114 ואילך. יו"ר ועד הפועל: מחנה ישראל.







MACHNE ISRAEL

770 Eastern Parkway

Brooklyn, N. Y.

מחנה ישראל

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ח' תמוז, תשי"ב.

כבוד ידידנו הנעלה אי"א חו"ב  
בעל מדותתרומיות, נבון ומשכיל  
וכו' וכו' מהור"א סגל נ"י,  
קאמפ גיבראלטאר 2,  
קינגסטאן, דזשאמייקא

שלום וברכה!

נודע לנו אשר במקום שנמצא יש מחסור בספרים,  
סידורים וכו', ולכן שלחנו על שמו איזה חבילות  
ספרים, סידורים, מאמרים וכיו"ב, ובודאי ישתדל  
שיביאו התועלת הנרצה, בהתעוררות של יר"ש וקיום  
תומ"צ, גם באלו שהיו רחוקים מזה ע"ע. ומד'  
מצעדי גבר כוננו, שנתגלגל למקום שהוא נמצא עתה,  
ואולי על ידו יאיר אור תורה, תשובה ומע"ש  
כנפשות אלו, שמכסה סיבות לא זכו לזה עד עתה.

כן שלחנו לו זה איזה ימים מכתב ע"ד למוד  
משניות בע"פ ולמותר להאריך בגודל ערך ענין  
זה, אחרי דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א, כאמור בסכ'  
הנ"ל. ובודאי ירכוש חברים לחברה זו מאלה  
השייכים ללמוד משניות בע"פ ויודיענו שמותם  
ויכנסו בהגרלה הבאה.

חברת מחנה ישראל נתיסדה ע"י כ"ק אדמו"ר  
שליט"א בראשית שנת תשי"א, ומטרתה ופעולותיה  
מבוארות בכמה מקומות, ואי"ה בקרוב נשלח לו  
סכ' עדי"ז ביהוד.

יואיל נא להודיענו מקבלת מכתבנו זה ומקבלת  
החבילות ומפעולותיו השוכות כנ"ל, ושלום לכל  
חברתו ובפרט למכירי שי'

אמא אדמו"ר שליט"א ואלה את ד"ר א

בברכת לאתר לתשובה

לאתר לגאולה!

אמא אדמו"ר שליט"א  
הרב מ"מ שניאורסאהן,  
יו"ר ועד הפועל

**לזכות**

**לוי הכהן בן נחמה דינה**